

NR. 3 (19) MARTIE 2022

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT
Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Clio
Editura Tipo MC, Oradea-2020

Cartea Mea e și a Ta! ISSN 2734-6889 - ISSN-L 2734 - 6889

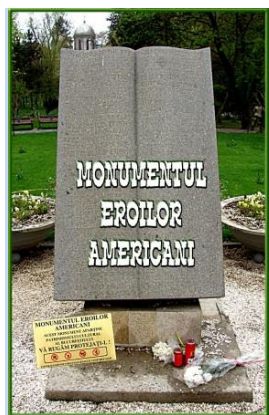

4 aprilie 1944 - „Au venit americanii!”

Prof. univ. Dr. Ioan SCURTU

În ziua de 4 aprilie 1944 au murit sfârtecați de bombe americane 2.942 civili români, iar 2.126 au fost răniți.

Au trecut 78 de ani de la marea tragedie din 4 aprilie 1944, când Bucureștii, capitala României, au fost victima unui masiv bombardament al aviației americane. **Au fost vizate ținte civile, cu deosebire zona Gării de Nord, dar și partea centrală a orașului.** Ele nu aveau o justificare militară, deoarece **frontul se afla departe, la peste 300 km**, pe linia Iași-Chișinău, iar luptele încetaseră de la sfârșitul lunii martie. Ostilitățile aveau să se reia abia la 20 august.

Contextul istoric

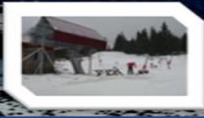
La 22 iunie 1941, România a intrat în război alături de Germania împotriva Uniunii Sovietice, având ca obiectiv eliberarea Basarabiei și a nordului Bucovinei, ocupate de Armata Roșie în urmă cu un an. Războiul a continuat și dincolo de Nistru, armata română ajungând până la Stalingrad. SUA și Marea Britanie au venit în ajutorul Uniunii Sovietice, constituindu-se astfel Coaliția Națiunilor Unite. Ca urmare a alianțelor realizate, Marea Britanie a decis ruperea relațiilor diplomatice cu România (decembrie 1941), iar țara noastră a declarat război SUA (iunie 1942).

Mareșalul Antonescu nu s-a considerat în război efectiv cu cele două țări occidentale și nu a întreprins nici o acțiune militară împotriva acestora. La rândul lor, avioanele americane și engleze au executat în 1942-1943 mai multe raiduri aeriene împotriva României, vizând cu precădere zona petroliferă din Valea Prahovei, dar rezultatele au fost mai curând modeste. De exemplu, la 1 august 1943, din cele 177 de avioane americane plecate din Libia, au ajuns în România un număr de 162; au fost doborâte de artileria antiaeriană română 41 aparate, s-au întors la bază doar 88, dintre care 55 cu avarii (unele au aterizat pe parcurs). Au fost omorâți 147 aviatori, iar 116 au fost luați prizonieri. În martie 1944, trupele sovietice au trecut granița de stat a României, după care frontul s-a stabilizat pe linia Iași-Chișinău. În acest context se desfășurau negocieri secrete între emisarii români și reprezentanții Națiunilor Unite în vederea încheierii armistițiului. La 17 martie 1944, Barbu Stirbey (împuțernicit de opoziția democratică din România, dar având și consimțământul mareșalului Antonescu) a ajuns la Cairo cu mandatul de a negocia armistițiul. La rândul lor, guvernele de la Washington, Londra și Moscova au decis, încă din 1941, să impună Germaniei și aliaților ei (inclusiv României), capitularea necondiționată.

La 2 aprilie, guvernul sovietic a declarat că intrarea Armatei Roșii pe teritoriul României „nu urmărește scopul de a dobândi vreo parte din teritoriul acesteia, ci era dictată exclusiv de necesități de război.” Peste două zile a avut loc marele bombardament american asupra Bucureștilor.

Alarma

145 ani de la proclamarea Independenței României

2

Pe la ora prânzului, un număr de 220 bombardiere B-17 (numite fortărețe zburătoare) și 93 bombardiere B-24 (Libertator) au intrat în spațiul aerian al României, venind din Italia. Cu puțin timp înainte de apropierea lor de capitală, autoritățile au dat alarma. După 22 iunie 1941 s-au făcut zeci de exerciții, pentru ca populația să se adăpostească, astfel că, pentru mulți bucureșteni, alarma din 4 aprilie părea a fi un exercițiu. Era o zi de marți, iar oamenii se găseau la lucru sau cu diverse treburi în oraș. De exemplu, conferențiarul universitar Ion Hudiță nota că în cursul dimineții a fost la Universitate, unde a discutat cu rectorul Horia Hulubei, după care a decis să se întoarcă acasă în cartierul Vatra Luminoasă. „De-abia m-am urcat în tramvai - era unu și un sfert - și s-a auzit alarma. Când să trecem de Piața Brătianu, sergenți de stradă și un comisar au oprit toate tramvaiele, invitând lumea să se adăpostească unde poate. Mă îndrept spre Piața Rosetti și văzând toată lumea alergând îngrozită, m-am adăpostit în gangul unei clădiri vechi”.

Gheorghe Zane, profesor la Universitatea din Iași, se afla de câteva zile în București; s-a dus la Stația C.F.R. Basarab pentru a-și ridica bagajele pe care le expediasse din „Capitala” Moldovei. În Memoriile sale, el avea să scrie: „Alarmă ca și în zilele precedente. Populația a crezut că este vorba de un nou exercițiu și s-a ascuns în adăposturi”. S-a conformat și el, nebănuind ce avea să urmeze.

Ivor Porter, spion englez reținut din decembrie 1943 în localul Comandamentului Jandarmeriei, împreună cu colegul său (tot spion) A.G. Chastelain, juca bridge. Peste mai mulți ani avea să noteze că în ziua de 4 aprilie 1944, pe la ora 13,45 a auzit „avioanele de vânătoare trecând deasupra noastră, dar nu le-am dat nici o importanță; zece minute mai târziu, primul covor de bombe a căzut în direcția Gării de Nord. Ne-am uitat pe fereastră până a sunat telefonul și i s-a spus subofițerului să ne conducă la adăpost. Prima oară am stat acolo doar patruzeci de minute. Nu era un adăpost în adevăratul sens al cuvântului, era doar un coridor la subsol. Femei plângeau într-un colț, convinse că rudele lor care locuiau în zona Gării de Nord fuseseră omorâte. Gardienii simțeau nevoia să iasă să vadă ce se întâmplă, dar erau obligați să stea cu noi; ca prizonieri eram în aceeași barcă cu ei. Chas [Chastelain] cânta la muzicuță și noi pălăvrăgeam despre război, prizonieri sau gardieni la fel de excitați de această schimbare în plictisul cotidian”. În Gara de Nord se aflau câteva sute de moldoveni, evacuați, pentru a nu rămâne sub ocupația sovietică, de unde urmau să fie repartizați în diferite locații din București, precum și din provincie. Erau mai ales femei, copii și bătrâni, într-o stare de totală deprimare și derută. Își părăsiseră casa și averea agonisită, iar acum așteptau, flămânzi și obosiți, într-o gară pe care cei mai mulți nu o văzuseră niciodată în viața lor. Când s-a dat alarma, aproape toți au rămas în vagoane, deoarece nu aveau unde se adăposti.

Bombardamentul a fost descris de mai mulți contemporani

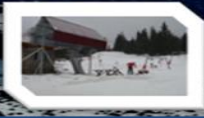
În Jurnalul său, Ion Hudiță scria că a văzut cu ochii săi avioanele „care treceau în valuri strălucind în lumina soarelui ca niște păsări de argint lucios. Aud zgomot de bombe care explodau în apropiere, precum un fum alb în direcția avioanelor, de pe urma exploziei șrapnelurilor trase de artileria antiaeriană, de pe acoperișul blocului Societății Mica.”

Gh. Zane a trăit și el emoția bombardamentului: „Deodată a început să cadă o ploaie de bombe dinspre Gară înaintând în faimosul «covor» spre centru. Ne-am refugiat în subsolul hotelului Union la care locuiam, fără să ne dăm seama de primejdia acestui fel de adăpost. Bombele cădeau în jurul nostru, continuu... Afară părea că un infern se declanșase. În adăpost, copii au început să plângă și unele femei să scoată țipete. Încet, încet, bubuiturile s-au rărit, până când, după vreo oră, nu s-au mai auzit.”

Maria (Maruca) Cantacuzino-Enescu era împreună cu soțul, compozitorul și dirijorul George Enescu, în palatul din Calea Victoriei (Casa cu Lei). Peste mai mulți ani, ea avea să scrie: „Pe cerul senin de primăvară, huruit, salve de artilerie neașteptate, explozii care ne smulg ușile din balamale, detonări formidabile făcând țândări geamurile în locul în care George Enescu își compunea cvartetul în mi bemol major. Alt cutremur, provocat de această dată de nebunia ucigătoare a oamenilor, răstoarnă și dărâmă peste tot în jurul nostru casele peste locatarii lor, porumbeii zboară înnebuniți în strălucirea metalică a rachetelor luminoase. Ultimul răcnet al geniului tehnic al secolului... progresele civilizației ! Care întunecă albastrul cerului, acoperă soarele”.

Scriitorul Mihail Sebastian, locuind mai departe de Gara de Nord, nu a resimțit bombardamentul cu aceeași intensitate: „La început crezusem că e un exercițiu (fusesse unul cu 3 ore mai devreme). Pe urmă, când au început bubuiturile, am crezut că sunt ale artileriei. Au fost vreo două zguduituri mai puternice, dar parcă nu de bombă”.

145 ani de la proclamarea Independenței României

Efectele au fost devastatoare. După încetarea bombardamentului, oamenii au început să iasă din adăposturi. Mihail Sebastian nu părea prea mult afectat. În Jurnalul său, nota: „Când am ieșit în curte am văzut plutind nenumărate hârtii colorate (manifeste probabil) și am crezut că într-adevăr avioanele nu aruncaseră altceva decât manifeste... Primele zvonuri venite din oraș (o bombă pe Brezoianu, una pe Strada Carol) mi s-au părut născociri. Când am ieșit spre centru, o stranie agitație nervoasă însuflețea străzile, parcă mai mult din curiozitate decât din groază. Abia mai târziu ne-am dat seama de întinderea dezastrului”.

Gh. Zane a constatat foarte rapid proporțiile dezastrului: „se vedea arzând Athénée Palace, fum se ridica din alte părți ale orașului. Am ieșit cu Lena din hotel și cu un sentiment de oroare ne-am îndreptat spre Athénée Palace care tot ardea, flăcări ieșeau de prin fiecare fereastră; ceva mai sus, pe Calea Victoriei, am văzut fumegând hotelul Splendid, aproape complet dărâmat, pe trotuare numai sticlă sfărâmată de la vitrinele magazinelor distruse de suflul bombelor. În spatele Ateneului devastat, mai fumega locul expoziției Comitetului de Patronaj. În sus pe Calea Victoriei, pe stânga și pe dreapta, din loc în loc, clădiri dărâmate. Până în str. Frumoasă, mai toate geamurile făcute fărâme; călcam cu prudență și ocoleam grămezile. Din str. Sf. Voievozi înspre Gara de Nord, bombardamentul făcuse îngrozitoare ravagii. Am văzut un tramvai surprins în mers; conducătorul mort stătea căzut cu pieptul lipit pe comenzi. N-am mers mai departe”.

A ieșit din adăpostul improvizat și Ion Hudiță, care și-a continuat drumul spre casă pe jos, deoarece tramvaiele nu mai mergeau: „am văzut pe Bulevardul Pake, aproape de Calea Moșilor, ambele trotuare pline de geamuri sparte, iar sergenții de stradă încercând să împiedice trecerea pietonilor, de frică să nu se prăbușească pereții clădirilor. Am văzut casa lui Tașcă; avea toate ferestrele sparte și un balcon dărâmat. Am ajuns acasă pe la ora trei. Ai mei observaseră de la fereastra sufrageriei, împreună cu soacră-mea, sutele de avioane care străluceau în soare. De la Calea Moșilor până la Vatra Luminoasă n-a căzut nici o bombă. Până la ora 4 am aflat la telefon dezastrul din oraș, în special cartierul Grivița și Gara de Nord. Pe la 5 vine Mielu Mihăiescu cu mașina să vizităm atelierele și garajele Societății pentru a vedea ce stricăciuni a produs bombardamentul. În Cobălcescu, clădirea n-a suferit nimic afară de ferestre, sparte toate. La Hotel Ambassador, a căzut o bombă chiar pe trotuar, spărgând toate ferestrele fațadei, precum și ale Centralei noastre”.

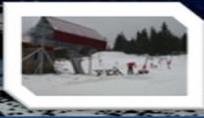
Maruca și George Enescu au ieșit pe terasa palatului Cantacuzino, de unde au privit teribilul spectacol: „La cincizeci de metri distanță, ardeau oamenii pe acoperiș, unde se refugiaseră văzând că imobilul - hotelul Splendid, cu douăzeci de etaje - ia foc, fără putință de scăpare; mașini în flăcări, cu șoferul mort la volan, cu ocupanții mașinii calcinați în adâncul ei, trecând în zigzag cu o viteză nebună, prin fața porții noastre, zdrobindu-se la prima cotitură a străzii; trecătorii fugeau fără țință, unde să se ducă? Făcuți fărâme sub ochii noștri, de explozii ce își accelerau ritmul din minut în minut, zgâlțâneau din temelii casa pe care nu ne hotărâram să o părăsim, cu toate rugămințile disperate ale personalului nostru devotat, preferând să murim pe terasa noastră, sub cerul liber, decât să ne îngroape de vii dărâmăturile vreunui adăpost nesigur. Dar mai ai noțiunea morții în astfel de momente?

Gândul la aceste adăposturi mă îngrozea mai tare decât exploziile și prăpădul făcut de bombe, chiar dacă la picioarele noastre, la etajul al cincilea, suflul arunca bucăți smulse din pavaj, mari cât niște pietre funerare de mormânt de copil, și doi pereți ai sălii de baie s-au prăbușit cu un zgomot infernal, într-un nor de mortar și de praf, la câțiva pași de noi. Atunci când s-a lăsat din nou liniștea - ce liniște ! ...prin telefonul dat de o prietenă, am aflat că familia George Florescu, rude apropiate ale mele, care ne erau foarte dragi, erau îngropați de vii în pivniță, sub dărâmăturile casei lor cu trei etaje, din care nici un zid, nici măcar scheletul, nu rămăsese în picioare, se străduiau cu disperare să le scoată cadavrele de acolo, sau pe cei ce mai trăiau încă, poate. Când, pe la sfârșitul celei de a doua zile, cu mare greutate, familia cumnatului meu Nicolae a fost scoasă de acolo, una dintre cele patru fete, un înger de șaptesprezece ani, blondă ca o zână, murise, după o agonie ce a durat cât ziua precedentă, horcăind sub cărămizile și mortarul ce o striveau, cu mama ei la câțiva metri, și ea imobilizată, neputând face nimic pentru copila pe care o auzea gemând, deși era, prin ce minune? nevătămată, sub o grămadă de dărâmături”.

Dezastrul

Dezastrul din Gara de Nord și din cartierul Grivița a impresionat cel mai mult. Avioanele americane au vizat, cu precădere, Gara de Nord, instituție civilă, în care se aflau sute de oameni, mai ales refugiați din Moldova. Profesorul Hudiță s-a deplasat chiar în după amiaza acelei zile să vadă situația la

145 ani de la proclamarea Independenței României

fața locului: „Vizităm cartierul Gării de Nord și Calea Griviței. Case dărâmate, copaci scoși din rădăcină, străzi pline de moloz, pe unde nici nu putem trece cu mașina. Cordoane de soldați și sergenți de stradă caută să dirijeze circulația. Ambulanțe și medici aleargă transportând răniți. Grupuri de soldați și cetățeni caută să scoată de sub dărâmături cadavrele celor morți și pe cei care mai pot fi în viață. Mergem pe Calea Griviței până la camera pe care o aveau închiriată Mircea și Lizeta. Găsim în locul casei, o imensă groapă cu apă. Bomba căzuse chiar pe casă. Am aflat pe urmă că ei erau în oraș, în timpul bombardamentului, căci altfel ar fi fost făcuți praf, ca toate cele vreo 7 persoane, din celelalte camere, care au fost toate mutilate îngrozitor.” A doua zi Hudiță era încă sub impresia celor văzute în Gara de Nord: „Vai de bieții refugiați din Moldova, care după ce și-au părăsit gospodăriile, își văd acum pierdute în Gara de Nord puținele lucruri pe care le mai putuseră salva”.

Gh. Zane a fost și el în zonă: „Gara de Nord, Gara Basarab Mărfuri, Calea Griviței grav lovite. Gara de pasageri, la acea oră, două după amiaza, era înțesată de călători, toți sau aproape toți refugiați din Basarabia și Moldova. Pribegia lor lua aici sfârșit. Ivor Porter a vizitat și el zona respectivă: „Gara și casele ceferiștilor din împrejurimi au fost grav avariate. Trenurile erau înțesate de refugiații din Basarabia și Bucovina, astfel că pierderile de vieți omenești au fost mari”.

Mihail Sebastian nota la 8 aprilie: „Ieri după-masă am fost în cartierul Grivița. De la Gară la Bulevardul Basarab, nici o casă - nici una - n-a scăpat neatinsă. Priveliștea e sfâșiетоare. Se mai dezgroapă încă morți, se mai aud încă vaiete de sub dărâmături. La un colț de stradă trei femei boceau cu țipete ascuțite, rupându-și părul, sfâșiindu-și hainele, un cadavru carbonizat, scos tocmai atunci de sub moloz. Plouase puțin dimineața și peste toată mahalaua plutea un miros de noroi, de funingine, de lemn ars. Viziune, atroce, de coșmar. N-am mai fost în stare să trec dincolo de Basarab - și m-am întors acasă, cu un sentiment de silă, oroare și neputință”.

O serie de crime inutile...

Concluziile desprinse de contemporani sunt unanime: bombardamentele americane nu aveau nici o justificare logică. A fost măcelărită populația civilă, lipsită de apărare, au fost distruse importante bunuri materiale.

Gheorghe Zane nota: „Bombardamentul din 4 aprilie și cele următoare n-au adus, cred, nici un folos militar anglo-americanilor; războiul era decis când ele au început, n-au adus, sigur, nici un folos politic. Opinia publică și frunțașii politici aveau la această dată atitudinile fixate. O serie de crime inutile, comise în numele eliberării Europei”.

Maruca Cantacuzino-Enescu și-a scris memoriile la vreo zece ani de la acel bombardament, fapt ce-i permitea să reflecteze asupra momentului: „Stând de veghe, alături de mama împietrită, la căpătâiul tinerei moarte, în frumoasa casă a lui Nicolae Cantacuzino, aproape intactă, în timpul nopții de dinaintea înmormântării, pe când lumânările scoteau fum din belșug, luminând sau umbrind, rând pe rând, fața dulce, de marmoră, încadrată de codițe de aur, magnifice, și gândindu-mă la miile de adolescenți, de adolescente, de copii mici uciși sau mutilați în acea zi de patru aprilie - de sinistră amintire - mi-au revenit în minte lacrimile vărsate de toate mamele românce, cu câțiva ani în urmă, pentru copilul furat și asasinat, al lui Lindberg. Bucureștii, oraș înfloritor, zâmbind cu toate grădinile, cu buna sa dispoziție, încrezător chiar în acel timp, oraș deschis, fără apărare anti-aeriană, ajuns în trei sferturi de oră în stare de ruine fumegânde, din ordinul ilustrului președinte Franklin Roosevelt; alt « bogat » subiect de meditații, amare sau condescendente, după dispoziția fiecăruia. Pretextul?... declarația de război a României făcută Statelor Unite. Dar ce-am gândi oare despre un om mare ce ar ucide un copil pentru ca acestuia din urmă i-a scăpat un țipăt de furie sau de frică? În tot cursul acestei perioade sumbre, ascultam la radio cu consternare și revoltă, « Vocea Americii », îndemnându-i, de patru ori pe zi, pe români, ca un ordin, să deschidă brațele Armatelor Roșii « eliberatoare » care înaintau, amenințându-ne că altfel, ne vom cufunda, noi și bunurile noastre, într-o mare de sânge. Mai aud și acum vocea lugubră și tonul răstit al speaker-ului ce ne transmitea acest mesaj de dincolo de Ocean. Același speaker, fără îndoială, care, astăzi la Radio Internațional, dojenește țările ocupate că «se lasă conduse» de «tiranii de la Moscova», așa cum îl numește Occidentul pe fostul său aliat din est. Ce logică!... Ce legi arbitrare ale celui mai tare, aplicate de cei mari asupra celor mici, asupra victimelor, până la urmă, născute din necesitățile cauzei lor”.

În acea zi de 4 aprilie 1944, au murit sfârtecați de bombe americane 2.942 români, iar 2.126 au fost răniți. Un moment tragic, care nu trebuie uitat.